

okokból – félünk a hittől, az evvel járható üldöztetéstől, féltjük gyermekeinket az esetleges "kisebbségi sorstól"?

Jó volt ez a rádióműsor! Megkavart, felkavart, felzaklatott, elkésérített – meggondolkodtatott. És ha már gondolkodunk, ha beszélünk ezekről a rendkívül összetett és érzékeny problémákról, az is jóval több a semminél.

SZEKSZÁRDI FERENCNÉ

Oldás és kötés

az önkormányzatok és az "ámkák" kapcsolatában

Formálódó – ellentmondásokkal teli – demokráciánkban eddig soha nem tapasztalt módon értékelődik fel a helyi társadalmak szerepe. Nemcsak önkifejezésének értékei – érdekei, hanem a társadalom egészének érték és érdekstruktúrájának; törekvéseinek közvetítő funkcióját is gyakorolni kell.

Az ÁMK (Általános Művelődési Központ) – amely születése pillanatában magában hordozta (kell, hogy hordozza) környezetfüggőségét, mindig is kitüntetett szerepet szánt tevékenységének kialakításakor a helyi társadalomnak.

Az ÁMK-k számára ezért is fontos, hogy hova rangsorolja változó értékrendje, helyi társadalma, de legfőképpen a helyi önkormányzat – a helyi hatalom.

Ebből eredően milyen szerepet szán a hatalom az ÁMK-knak, értékrendjüknek formálásában, s ezt hogyan közvetíti? Milyen érdekazonosság alakul ki az ÁMK és az önkormányzat között? Egyáltalán elviseli-e az ámk-t a helyi – kialakítandó-kialakuló – demokrácia feltétel- és eszközrendszer. Annak működési garanciái milyen mozgásteret biztosítanak az ÁMK-knak?

Az egyszerűség – de az érintettség okán is a felvetett kérdésekre először az ÁMK aspektusából próbálok megfogalmazni véleményemet, nézetemet:

- ahhoz, hogy az ÁMK a helyi társadalomnak meghatározó tényezője maradjon, újra kell gondolnia helyi nevelési rendszerét, annak valamennyi rendszeremét;
- vagyis újra kell gondolnia értékrendjét, nevelési-oktatási tartalmait, különböző nevelési célú eljárásait. Végig kell gondolnia – újra –, hogy értékrendszerét demokratikus, ÁMK szinten "egységes", tehát az értékrendszer azonossága alapján szervezett szövetség, szövetkezés; vagy liberális – mindenki (óvoda, iskola, közművelődés, az egyes pedagógus) szabadon képviseli saját értékrendjét, és tiszteletben tartja másokét – elvet és módot képviseli helyi nevelési rendszere gyakorlatában, organikus innovációjában.

Meg kell vizsgálnia, hogy környezetfüggősége melyik elemének vagy elemeinek kell kitüntetett szerepet adnia. Közvetlen környezetével való kapcsolataiban tudatosan alakítsa ki, módosítsa, "formális és informális csatornáit", annak arányait. (Formális kapcsolatra is szüksége van az ÁMK-knak.)

Tudatosan kell, hogy erősítse szakmai kapcsolatrendszerét, úgy, hogy tudatosan fejleszti az ott dolgozók szakmai felkészültségét, és mentálhigiénés kondícióját.

- Hatékonyabbá kell tennie gazdálkodását. Fel kell mutatnia azokat az előnyöket, amelyek az önálló gazdálkodásból erednek. A gazdaság szolgálja az ÁMK-ban zajló nevelési – oktatási folyamatokat. Azt, hogy az önálló bérgazdálkodás egészséges munkaerőgazdálkodást eredményez (eredményezhet). Azt, hogy a művelődési folya-

mat bemenet-kimenet közötti időszakában "felhasznált pénzeszközöket" hatékonyabban lehet felhasználni.

Mennyire felkészültek az ÁMK-k arra, hogy a helyi társadalom, és a helyi önkormányzat ne tőlük kérje számon az összes társadalmi problémát?

Arról van tehát szó, hogy az ÁMK intézménypolitikája az előbbieken felsorolt néhány elemét alapulvéve, milyen autonómia garantálható az ÁMK-k önkormányzattal való viszonyának kialakításában.

S arról, hogy az ÁMK-k értékrendszere, az annak jegyében vállalt szakmai programja; az abból, és ahhoz kiválasztott módszerek, eljárások, erősítik-e azt a releváns felismerést az önkormányzatban, hogy nemcsak neki, vagy tanügyi-igazgatási apparátusának, hanem helyi társadalmának, klientúrájának tartozik elsősorban felelősséggel.

Az önkormányzatok partneriségének vizsgálatakor elsősorban azt a társadalmi szituációt kell érzékelni, sorbavenni, amelyek befolyásolják (befolyásolhatják) a testületek cselekvését, viselkedési stílusát.

Milyen a ma helyi társadalma? Heterogén; funkcionális összetevőit, érték- és érdekközpontjait, – érdekvényesítésének csatornáit tekintve egyaránt. A manifeszt és latens erők és érdekek együttes hatása nyomán még nem dőlt el, hogy képes – vagy nem képes – az önkormányzat, a működéséhez szükséges külső erőt (zömmel nem kormányzópart(ok) nyerték a helyhatósági választást) – a maga hasznára fordítani. Képes-e a belső, helyi, elsősorban pártok közötti érdekkellentéteket "levezényelni", vagy legalábbis csökkenteni. Vannak-e, lesznek-e olyan szellemi – és anyagi erőforrásai, amelyek az önfenntartását biztosítják, és önmagát állandóan megújító, dinamikus működésre ösztönzi.

Az önkormányzati törvény milyen önálló demokratikus hatalomgyakorlást biztosít számára? Vagy a pénztelenség szülte kényszerpályán fog keringeni a testület? Létre tudja-e hozni azokat a kereteket ahol jól működhet, ahol területének egészére nézve jó döntések szülehetnek.

Az ellátás felelősségét úgy értelmezi-e, hogy az ÁMK-t úgy finanszírozza, mint egy iskolát, egy óvodát, egy könyvtárat, egy művelődési háazt stb. Vagy mint egészet, (amely nem a részek egyszerű összegezése, amelynek elemei nem pusztán integráció útján jöttek létre).

Az ellátás felelőssége azt jelenti-e, hogy az önkormányzat szakapparátusa új módon közelít-e az ÁMK-khoz, úgy, hogy nem egymástól elszakítva vizsgálja a részeket, a rendszer elemeit, kiragadva az egészből. Másképpen fogalmazva: betagozza-e hagyományos felügyeleti (segítő-ellenőrző) rendszerébe az ÁMK-t. Az ÁMK és kliensei, látogatói új típusú viszonyából eredő konfliktusait hogyan kezeli, mint hatóság.

Ezt az új típusú kapcsolatot – az oldást és kötést – minden ÁMK-nak és önkormányzatnak magának kell kialakítania. Erre nincs – nem is lehet központi receptet adni. Ebben az írásban csupán arra vállalkoztam, hogy néhány általam fontosnak vélt jelenségre, összefüggésre hívjam fel a figyelmet.

Ha a felvetett kérdésekre ma még nincs is válasz – nem lehet, mert a választ mindenkinek saját működési területén kell megadnia –, mégis szükséges volt feltenni azokat, mert a kérdésfeltevés módja tartalmazza a válaszokat is.

FEITH BENCE